

Thanatos

ISSN 2242-6280, vol.5 1/2016

© Suomalaisen Kuolemantutkimuksen Seura Ry.

https://thanatosjournal.files.wordpress.com/2016/6/pajari_arvio_oneiron.pdf

Kirja-arvio: *Oneiron: fantasia kuolemanjälkeisistä sekunneista*

Laura Lindstedt, *Oneiron: fantasia kuolemanjälkeisistä sekunneista*. Teos, Helsinki, 2015. 439 s.

Ilona Pajari

Jyväskylän yliopisto

Finlandia-voittaja 2015, Laura Lindstedtin teos *Oneiron* on romaani, joka kulunutta sanontaa käyttäen jakaa kansaa. Hyvin yllättävät henkilöt eivät varsinaisesti ole pitäneet *Oneironista*; toisaalta on moni suorastaan rakastunut siihen. Teokseen on tartuttu esimerkiksi omien kuolemanpelkojen kohtaamisen hengessä.

Kuolemantutkijana tartuin teokseen innostuneena: mielikuvat ja kuvitelmat kuolemanjälkeisestä elämästä tai tilasta ovat aina kiinnostavia. *Oneironia* on kutsuttu fantasiaromaaniksikin, mutta sellaiseksi se on ehkä hieman totinen ja väritön. Vaikka kuolemanjälkeisestä välitilasta kerrotaan, tekstin painotus on naisten kuolemaa edeltävissä elämissä.

Romaanin kuvaamaan valkoiseen tyhjyyteen saapuu yksi kerrallaan seitsemän naista: juutalainen performanssitaiteilija Shlomith-Shkhina, venäläinen, alkoholisoitunut Polina, siirtosydämen saanut Rosa Imaculada, kaksosia odottava ranskalainen Nina, hollantilainen syöpään kuollut Wlbgis, dakarilainen kaunotar Maimuna sekä nuori itävaltalainen Ulrike. Hiljalleen he tajuavat olevansa kuolleita tai pitävät sitä ainakin todennäköisenä selitysmallina tilanteelleen.

Tiina Mahlamäki¹ on ansiokkaasti analysoinut Lindstedtin romaanin swedenborgilaisia piirteitä. Teoksessa viitataan myös suoraan Emanuel Swedenborgiin (1688–1772), ruotsalaiseen tiedemieheen ja mystikkoon. Päähenkilöistä Polina on hänestä lukenutkin, mutta menettää muiden kiinnostuksen pitkäksi venyvällä esitelmällään. Onko teoreettisella tiedolla sijaa kuolemanjälkeisessä todellisuudessa? Miten tieto auttaisi yhä enemmän inhimillisestä kokemuksesta menettäviä naisia selviytymään välitilasta eteenpäin?

¹ Mahlamäki, Tiina. "Luettua: Svedborgilainen tulkinta tuonpuoleisuudesta." *Nostetaan teksti pöydälle. Ajatuksia kirjoittamisesta, lukemisesta ja uskontotieteestä* (blogi), 6.12.2015. <https://tituma2.wordpress.com/2015/12/06/luettuaswedenborgilainen-tulkinta-tuonpuoleisuudesta/>.

Jostain syystä nämä seitsemän naista ovat valikoituneet kokemaan tämän tilan yhdessä ja auttamaan toisiaan siinä. Huomiota kiinnittää se, että monella on suuri tarve nimenomaan tehdä jotain: heidän kulttuuriset kokemuksensa ja oppimansa käsitykset eivät painota olemista, asioiden tapahtumista omalla painollaan. Koska he eivät aluksi ymmärrä, mitä on tapahtunut, osa on jopa paniikissa ja kauhuissaan. Mikään korkeampi voima tai olento ei opasta heitä, vaan he pohtivat tilaansa yhdessä, usein erimielisinä, mutta lopulta toisiaan tukien.

Kauhun ja fantasian ystävä alkaa teosta lukiessaan pohtia tarkemmin kuolemanjälkeisen tilan taustoja. Naiset eivät muista kuolemastaan aluksi mitään, vaan joutuvat vähitellen päättelemään ja kokoamaan hajanaisista muistikuvista, mitä on tapahtunut. Yhteys elävien maailmaan on katkennut, eivätkä he näe sitä tai edes kaippaa. Tuoreet vainajat eivät myöskään mitä ilmeisimmin kummittele tai vaivaa eläviä muutenkaan millään tavoin, toisin kuin vaikkapa elokuvassa *Kuudes aisti* (Ohjaus: M. Night Shyamalan, 1999). Naisilla on vain muistikuvansa, yllään olevat vaatteet ja tavarat, ja kerronta, joka on suunnattu toisille samassa tilassa oleville. Kuolleita, jotka täytyy auttaa eteenpäin, tunnetaan melkein kaikista kulttuureista ja uskonnoista: *Oneironissa* elävien teoilla ja rukouksilla ei ainakaan mainita olevan merkitystä. Kuolleet itse muodostavat yhteisön fyysisen kuoleman jälkeisessä välitilassakin ja johdattavat toisensa (ilmeisesti) kuolleiden lopulliseen yhteisöön.

Luonnollisesti lukija pohdiskelee naisten elämien ja kuolemien yhteyttä siihen, että he ovat päätyneet yhteen kuoleman jälkeen. *Oneiron* ei tarjoa dekkarinomaista yhtä, kaiken kattavaa selitystä. Oma mielipiteeni on, että naisia yhdistää tietynlainen huolenpidotta jäämisen kokemus, joskaan kaikki heistä eivät tunnu sitä kaivanneenkaan. Naiset ovat tehneet itsenäisiä ratkaisuja ja eläneet omaa elämäänsä, kuka onnistuneemmin kuka heikommin. Yksi on kuollut väkivaltaisesti, toinen hitaasti riutuen; kukaan ei kuitenkaan ole elänyt keski-ikää pidemmälle. Iäkäs, hyvin uskonnollinen henkilö ei tähän joukkoon kenties sopsikaan.

Kuolemanjälkeisestä tilasta kiinnostunut lukija joutuu kuitenkin kahlaamaan erittäin runsaasti mielestään asiaan kuulumatonta aineistoa. Varsinkin Shlomith-Shkhanin elämää ja anoreksiaa kuvataan laajalti; muiden naisten elämät vaihtelevat yksinäisen Wlbgisin tarinasta Maimunan surkeasti päättyvään seikkailuun paremman elämän perässä. Kuten todettua, naisten elämät eivät anna suoraa vastausta siihen, miksi heidän kuolemanjälkeisyytensä on tällainen. Lukija jää pohdiskelemaan asiaa ja voi löytää erilaisia vastauksia. Jokaisen naisen elämässä on tietynlaista kohtalonomaisuutta ja kuolemaa kohti kulkemisen tunnelmaa, mutta kenenpä elämässä ei jälkikäteen tarkasteltuna olisi.

Lindstedtin teosta on kiitetty oppineeksi ja kirjallisesti erinomaiseksi. Finlandia-palkinto suo sille aivan erityisen hohteen. Kuolemanjälkeisen ”elämän” kuvauksena se luo oman maailmansa, jolla Mahlamäkeä lainatakseni on runsaasti esikuvia maailmankirjallisuudessa: ”Swedenborgia ovat tulkinneet tai hänestä vaikutteita saaneet tai ottaneet muun muassa William Blake, Charles Baudelaire, Honoré de Balzac, Charles Dickens, Edgar Allan Poe, Arthur Conan Doyle sekä suomalaiset Aleksis Kivi, J. L. Runeberg ja Z. Topelius. Velka Swedenborgille näkyy myös monissa populaarikulttuurin tuotteissa sekä uskonnollisissa tai henkisissä liikkeissä kuten spiritualismissa tai osassa new agen alla kulkevia virtauksia.”²

Tähän nähden *Oneiron* jättää näitä esikuvia laajaltikin harrastaneen lukijan omituisen kylmäksi. Kenties parempi kirjallisuustieteen tuntemus olisi auttanut käsittelemään sen moninaisuutta ja kerrontatekniikkaa ymmärtäväisemmin. *Oneironia* ei lienekään kirjoitettu minkään tietyn teeman tai tarinan käsittelemiseksi sinänsä: se on monimuotoinen ja -tulkintainen teos, jossa kuolema on keskeinen, mutta ei ainoa asia. Kuolema myös jää selittämättömäksi – se vain on, hieman kuten itse romaanikin.

² Emt.